

4ο Εργαστήριο Οικονομικής Ανάλυσης του Δικαίου Για Νέους Ερευνητές

Πανεπιστήμιο Αθηνών
21 Μαρτίου 2013
Αμφιθέατρο Ι. Δρακοπούλου
Κεντρικό Κτίριο του Πανεπιστημίου Αθηνών (Πανεπιστημίου 30)

Περιλήψεις Εισηγήσεων (με τη σειρά παρουσίασης)

Ιωάννης Παπαναστασόπουλος

Δικηγόρος (LL.M. Πανεπιστημίου της Ουτρέχτης)

«Το Φαινόμενο της Έλλειψης Φαρμάκων: Ανάλυση των Αστοχιών της Αγοράς Φαρμάκων και Κριτική του Ρυθμιστικού Πλαισίου»

Τα φαρμακευτικά προϊόντα και η φαρμακευτική βιομηχανία εν γένει παρουσιάζει σημαντική οικονομική και κοινωνική διάσταση. Αναφορικά με την ΕΕ ο τομέας των φαρμακευτικών προϊόντων είναι η ηγέτιδα βιομηχανία σε επενδύσεις σε έρευνα και ανάπτυξη. Λόγω των έντονων επενδύσεων σε έρευνα και ανάπτυξη η ΕΕ διαθέτει συγκριτικό πλεονέκτημα στην παραγωγή και στο εμπόριο των φαρμακευτικών προϊόντων. Εκατοντάδες χιλιάδες θέσεις εργασίας τελούν σε άμεση σύνδεση με τη φαρμακευτική βιομηχανία, εκατομμύρια ευρωπαίοι πολίτες κερδίζουν εισόδημα άμεσα ή έμμεσα από τον φαρμακευτικό τομέα. Η βιομηχανία φαρμάκων είναι τομέας βασισμένος στην καινοτομία, ως εκ τούτου τα κράτη μέλη και οι αρμόδιες αρχές πρέπει να διαφυλάττουν την μελλοντική της ανάπτυξη και εξέλιξη δίνοντας έμφαση στο σχετικό συγκριτικό πλεονέκτημα.

Είναι, όμως, το ρυθμιστικό πλαίσιο που διέπει την σχετική αγορά και οι αποφάσεις που λαμβάνονται από τις αρμόδιες διοικητικές αρχές τόσο σε Ευρωπαϊκό επίπεδο όσο και σε επίπεδο κράτους μέλους επαρκείς για να επιτευχθεί η επιθυμητή ανάπτυξη βασισμένη στην καινοτομία; Επιφέρουν αποδοτικά αποτελέσματα στην σχετική αγορά; Είναι, επιπροσθέτως, αποτελεσματικές στο να λαμβάνουν υπόψη την κοινωνική διάσταση του φαρμάκου ως προϊόντος και ιδίως αναφορικά με την διαθεσιμότητα - προσφορά φαρμάκων στα κράτη μέλη σε προσιτές τιμές;

Γίνεται προσπάθεια τα ως άνω ζητήματα να εξεταστούν και να απαντηθούν από την σκοπιά της οικονομικής ανάλυσης του δικαίου. Η παρούσα έρευνα ξεκινά με μία σύντομη παρουσίαση του νομικού και ρυθμιστικού πλαισίου τόσο σε επίπεδο κρατών μελών όσο και σε κοινοτικό επίπεδο. Έπειτα οι σημαντικότερες αστοχίες της σχετικής αγοράς περιγράφονται. Συγκεκριμένα εξαιτίας της συνεχιζόμενης οικονομικής κρίσης και των έντονων συνεπειών αυτής στις χώρες του ευρωπαϊκού νότου οι ρυθμιζόμενες από τα κράτη τιμές στις σχετικές λίστες φαρμάκων έχουν φθάσει σε πολύ χαμηλό επίπεδο

σε σχέση με τον Ευρωπαϊκό μέσο όρο. Η διαφορά αυτή στις ρυθμιζόμενες τιμές φαρμάκων μεταξύ ευρωπαϊκών κρατών έχει ως αποτέλεσμα εκτεταμένο *arbitrage* – καταστροφικό για την δυναμική αποδοτικότητα της βιομηχανίας – και τις συνεπαγόμενες ελλείψεις φαρμάκων στις σχετικές αγορές του ευρωπαϊκού νότου. Μετά από ανάλυση των ως άνω αστοχιών από μικροοικονομική σκοπιά, εκτίθενται οι αντιδράσεις και η σε επίπεδο Ένωσης και κράτους μέλους εφαρμοζόμενη πολιτική και αποφάσεις από τις αρμόδιες αρχές και ειδικότερα οι απαγορεύσεις εξαγωγών και ο έλεγχος για αντιανταγωνιστικές πρακτικές.

Το ρυθμιστικό πλαίσιο διαπιστώνεται ανεπαρκές και επιφέρουν μη αποδοτικά αποτελέσματα στην αγορά αποτελώντας περισσότερο μέρος του προβλήματος παρά της λύσης αναφορικά με τις παρουσιαζόμενες αστοχίες στην σχετική αγορά.

Έπειτα από έκθεση της έλλειψης αποδοτικότητας – υπό το πρίσμα της δυναμικής αποδοτικότητας – και της αναποτελεσματικότητας – υπό το πρίσμα της διασφάλισης της προμήθειας/διαθεσιμότητας προϊόντων - ακολουθούμενων πολιτικών, προτείνονται εναλλακτικές πολιτικές και τροποποιήσεις στο ρυθμιστικό πλαίσιο που συνεπάγονται το μικρότερο διοικητικό και διαδικαστικό στις συναλλαγές κόστος. Δύο προσεγγίσεις παρουσιάζονται: Με την πρώτη προτείνεται μία ειδική τομεακή ερμηνεία του ευρωπαϊκού δικαίου ανταγωνισμού (*lex lata* approach of art. 101 par. 3). Με την δεύτερη προτείνεται μεταρρύθμιση του σχετικού ρυθμιστικού πλαισίου σε ευρωπαϊκό επίπεδο (*de lege ferenda* approach).

Γεωργία Παπαλεξίου

Ασκούμενη Δικηγόρος, Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια, Τμήμα Νομικής, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

«Συγκριτικό Δίκαιο & Οικονομική Ανάλυση»

Από τα πρώτα χρόνια της ανάπτυξης του συγκριτικού δικαίου ως κλάδου της νομικής επιστήμης, το ενδιαφέρον εστιάστηκε στην ανάδειξη ομοιοτήτων και διαφορών μεταξύ των ανά τον κόσμο νομικών συστημάτων. Το εγχείρημα άλλαζε συν τω χρόνω έκταση, κατ' αναλογία των νομικών τάξεων που ετίθεντο υπό εξέταση, άλλαζε όμως και ως προς τα κριτήρια στα οποία βασιζόταν η έρευνα, αλλά και ως προς τους στόχους που καλείτο να εκπληρώσει. Ενώ κατά τα πρώτα χρόνια η διεπιστημονική μελέτη της σταθερής σύγκλισης στην εξέλιξη των δικαίων κινήθηκε μεταξύ εθνολογίας, ιστορίας και κοινωνιολογίας, στη σύγχρονη συγκριτική επισκόπηση παρατηρήθηκε ο δανεισμός θεσμών, εννοιών και ρυθμίσεων μεταξύ εννόμων τάξεων οι οποίες δεν παρουσίαζαν κανένα κοινό πολιτιστικό ή εθνολογικό στοιχείο.

Η προσέγγιση των νομικών μεταφυτεύσεων εξηγήθηκε σε ένα δεύτερο στάδιο μέσα από την κινητικότητα νομομαθών που έχοντας διδαχθεί την επιστήμη του δικαίου σε χώρες με συγκεκριμένο νομικό πολιτισμό, επεχείρησαν άμα τη επιστροφή στην πατρίδα τους να αναμορφώσουν τα συστήματα απονομής δικαιοσύνης με βάση τη νομική τους παιδεία. Όταν η άποψη θεωρήθηκε παρωχημένη, το εγχείρημα του κύρους συγκεκριμένων εννόμων τάξεων ως πρότυπα δανεισμού ρυθμίσεων, με το σκεπτικό ότι χώρες με εύρωστες οικονομίες είναι εκείνες που διαθέτουν σύνθετα νομικά συστήματα κατάλληλα να ανταποκριθούν αμεσότερα στις σύγχρονες εξελίξεις, αποτέλεσε κοινό

τόπο. Η αδυναμία, ωστόσο, εξήγησης του επιλεκτικού δανεισμού κατέδειξε την ανεπάρκεια του επιχειρήματος, με αποτέλεσμα να αναζητηθεί εναλλακτική αιτιολογική βάση.

Κατά τη δεκαετία του 1980, επ' ευκαιρία ενός συνεδρίου στο πανεπιστήμιο του Σικάγο, μέσω της αποτίμησης της μελέτης του δικαίου από την οπτική της οικονομικής αποτελεσματικότητας, εγκαινιάσθηκε ο διάλογος περί της συμβολής της οικονομικής ανάλυσης στον επιτυχή δανεισμό νομικών ρυθμίσεων μεταξύ των δικαιοκτών συστημάτων. Παρά το γεγονός ότι η οικονομική ανάλυση του συγκριτικού δικαίου, ούσα αμερικανικής έμπνευσης προσέγγιση, έχει επικριθεί για λόγους νομικού ηγεμονισμού, η χρήση των μεθόδων της στη μελέτη της εναρμόνισης ή των αποκλίσεων ανάμεσα στις έννομες τάξεις έχει οδηγήσει σε ωφέλιμα συμπεράσματα, ενόψει και των σύγχρονων παγκοσμιοποιημένων εξελίξεων που συνεπάγονται αύξηση της ελευθερίας επιλογής κανόνων δικαίου.

Στόχος της εισηγήσεως είναι να αναδείξει τη συμβολή της μεθοδολογικής σύζευξης του δικαίου και της οικονομίας κατά τη μελέτη της κινητικότητας νομικών εννοιών και θεσμών ανά τα συστήματα δικαίου. Θα εστιάσουμε στο κατά πόσο μέσα από το κριτήριο της αποτελεσματικότητας μπορούμε να αξιολογήσουμε δικαιοκτικές ρυθμίσεις σε εθνικό επίπεδο, ώστε να κατανοήσουμε το φαινόμενο της μεταφύτευσης δικαίου και περαιτέρω να προβλέψουμε τις μακροπρόθεσμες συνέπειές του, ελαχιστοποιώντας το κόστος συναλλαγών. Μέσα από το μοντέλο της «αγοράς νομικού πολιτισμού» θα αντιληφθούμε για ποιο λόγο συγκεκριμένοι κανόνες και θεσμοί επικρατούν έναντι άλλων στον ανταγωνισμό δανεισμού, αλλά και πώς εξηγείται η δικαιοκτική διαφορετικότητα. Τέλος, θα εξετάσουμε τα αντεπιχειρήματα που διατυπώθηκαν σχετικά και θα αξιολογήσουμε τη βασιμότητά τους.

Κατερίνα Γριμάνη

Υποψήφια Διδάκτωρ, Τμήμα ΜΙΘΕ, Πανεπιστήμιο Αθηνών

«Η Επίδραση του Εισοδήματος στην Ψυχική Υγεία των Εργαζομένων - Μία Εμπειρική Μελέτη»

Ο σκοπός της παρούσας μελέτης είναι η διερεύνηση της επίδρασης του εισοδήματος στην ψυχική υγεία των εργαζομένων και πιο συγκεκριμένα στη θετική ψυχολογική κατάσταση – ευημερία (*psychological wellbeing*) και στην αρνητική ψυχολογική κατάσταση (*distress*), όπως είναι το εργασιακό άγχος και η κόπωση. Έπειτα από εκτενή βιβλιογραφική ανασκόπηση των μέχρι τώρα ερευνητικών ευρημάτων, ανέκυψαν στοιχεία ότι τόσο το εισόδημα όσο και άλλοι κοινωνικοοικονομικοί παράγοντες μπορούν να επηρεάσουν την ψυχική υγεία των εργαζομένων. Η μελέτη διερευνά αυτή την ιδέα χρησιμοποιώντας μία Ευρωπαϊκή Βάση Δεδομένων για τις συνθήκες εργασίας (5th European Survey on Working Conditions 2010), για το έτος 2010. Το συγκεκριμένο δείγμα αποτελείτο από συμμετέχοντες από 34 Ευρωπαϊκές χώρες. Στα προτεινόμενα μοντέλα, ως εξαρτημένες μεταβλητές χρησιμοποιούνται το εργασιακό άγχος, η κόπωση καθώς και πέντε διαφορετικές ψυχικές καταστάσεις που αφορούν την θετική ψυχολογική ευημερία. Το εισόδημα χρησιμοποιείται ως ανεξάρτητη μεταβλητή. Για τη στατιστική ανάλυση των δεδομένων χρησιμοποιήθηκαν οικονομετρικές μέθοδοι (*OLS and ordered logistic regression models with robust standard errors*) με τη βοήθεια του u-

πολογιστικού στατιστικού πακέτου STATA. Από τα αποτελέσματα της εμπειρικής έρευνας προκύπτει ότι το εισόδημα επιδρά στην ψυχική υγεία των εργαζομένων. Επιπλέον προκύπτει πως υπάρχει θετική στατιστικά σημαντική σχέση μεταξύ του εισοδήματος και της θετικής ψυχολογικής κατάστασης – ευημερίας, ενώ παρατηρείται αρνητική στατιστικά σημαντική σχέση μεταξύ του εισοδήματος και της αρνητικής ψυχολογικής κατάστασης (εργασιακό άγχος και κόπωση). Επιπλέον, τα μοντέλα περιλαμβάνουν δημογραφικές μεταβλητές, όπως το φύλο και η ηλικία, καθώς και κοινωνικοοικονομικές μεταβλητές, όπως η εκπαίδευση (καμία/πρωτοβάθμια, δευτεροβάθμια, τριτοβάθμια) και το επάγγελμα. Τέλος, εξετάστηκε η σχέση αυτών των μεταβλητών με την ψυχική υγεία, συγκρίνοντας παράλληλα τα εμπειρικά αποτελέσματα με παρόμοια αποτελέσματα από τη σχετική βιβλιογραφία. Η ψυχική υγεία (θετική και αρνητική ψυχολογική κατάσταση) στον εργασιακό χώρο έχει σοβαρές επιπτώσεις όχι μόνο στον ίδιο τον εργαζόμενο, επηρεάζοντας ταυτόχρονα την αποδοτικότητα του, αλλά και στην παραγωγικότητα και ανταγωνιστικότητα της εκάστοτε επιχείρησης και επομένως στην οικονομία και στην κοινωνία γενικότερα.

Βαΐα Καραπάνου

Δικηγόρος, Διδάκτωρ Οικονομικής Ανάλυσης του Δικαίου, Erasmus University School of Law

«Χρηματική Ικανοποίηση λόγω Ηθικής Βλάβης: Μια Πρόταση Συστηματικοποίησης για τις Περιπτώσεις Προσβολής της Υγείας και της Σωματικής Ακεραιότητας»

Ο προσδιορισμός του ύψους της χρηματικής ικανοποίησης λόγω ηθικής βλάβης υπόκειται στη διακριτική ευχέρεια του δικαστηρίου της ουσίας το οποίο συνεκτιμώντας όλες τις περιστάσεις απονέμει ένα «*εύλογο*» ποσό. Το ελληνικό δίκαιο δεν συγκεκριμενοποιεί τα κριτήρια που οφείλουν να λαμβάνονται υπόψη στην επιμέτρηση της χρηματικής ικανοποίησης με αποτέλεσμα τα επιδικαστέα ποσά να παρουσιάζουν μεγάλες διαφορές. Ιδίως σε περιπτώσεις σωματικής βλάβης παρατηρούνται διαφορές που δεν μπορούν να δικαιολογηθούν με βάση τις περιστάσεις αφού ποσά διαφορετικού ύψους απονέμονται σε ζημιωθέντες με παρόμοια χαρακτηριστικά για βλάβες ίδιας έντασης και διάρκειας. Η ακολουθούμενη δικαστηριακή πρακτική καταλήγει σε λίγο ως πολύ αυθαίρετα χρηματικά ποσά δημιουργώντας επιφυλάξεις για το εάν πράγματι υφίσταται η σχέση αναλογίας που πρέπει να υπάρχει μεταξύ του ύψους της χρηματικής ικανοποίησης λόγω ηθικής βλάβης και της προσβολής που υπέστη ο ζημιωθείς. Αυτό έχει ως συνέπεια να τίθεται σε αμφιβολία και η εξισορροπητική λειτουργία της χρηματικής ικανοποίησης που αποσκοπεί στη προσωπική ικανοποίηση του ζημιωθέντος, στην ανακούφιση και το κατευνασμό του για τη βλάβη που υπέστη.

Σύμφωνα με την Οικονομική Ανάλυση του Δικαίου η προοπτική επιδίκασης χρηματικής ικανοποίησης διαμορφώνει σε πιθανούς αδικοπρακτούντες κίνητρα αποφυγής αδικοπρακτικής συμπεριφοράς συμβάλλοντας έτσι στην αποτροπή των αδικοπραξιών και τη συνακόλουθη ελαχιστοποίηση του συνολικού τους κόστους. Για την επίτευξη του στόχου της αποτροπής η χρηματική ικανοποίηση πρέπει να είναι όσο το δυνατό πληρέστερη σε σχέση με την βλάβη που προκλήθηκε. Σε περιπτώσεις σωματικής βλάβης αυτό συνεπάγεται ότι οφείλουν να λαμβάνονται υπόψη για την επιμέτρηση της χρηματικής ικανοποίησης αντικειμενικά στοιχεία προσδιορισμού της βλάβης όπως η ένταση, η διάρκεια, το είδος καθώς και ο πόνος που αυτή προκάλεσε. Το ύψος της επαπειλούμε-

νης χρηματικής ικανοποίησης πρέπει ακόμα να είναι εκ των προτέρων προσδιορισμένο ώστε να συνυπολογίζεται ως πιθανό κόστος από τον αδικοπρακτούντα σε περίπτωση τέλεσης άδικης πράξης.

Νομική θεωρία και Οικονομική Ανάλυση του Δικαίου επομένως συγκλίνουν ως προς την αναγκαιότητα εξεύρεσης αντικειμενικών κριτηρίων επιμετρήσεως της χρηματικής ικανοποίησης λόγω ηθικής βλάβης σε περιπτώσεις προσβολής της σωματικής ακεραιότητας και υγείας. Τέτοια κριτήρια μπορούν να συνεισφέρουν στην ομοιομορφία των επιδικαστέων ποσών και να διευκολύνουν στην επίτευξη των στόχων της προσωπικής ικανοποίησης και της αποτροπής αδικοπραξιών.

Τα Ποιοτικώς Προσαρμοσμένα Έτη Ζωής (*Quality Adjusted Life Years – QALYs*) χρησιμοποιούνται στο κλάδο των Οικονομικών της Υγείας για την αξιολόγηση θεραπευτικών μεθόδων. Ένα QALY αντιπροσωπεύει την αξία ενός έτους ζωής σε συγκεκριμένη κατάσταση υγείας και μπορεί να εκφράσει την ένταση και τη διάρκεια διαφόρων ειδών σωματικής βλάβης. Αυτά τα χαρακτηριστικά το καθιστούν κατάλληλο για να αποτελέσει την αφετηρία για την επιμέτρηση του ύψους της χρηματικής ικανοποίησης. Το δικαστήριο της ουσίας, λαμβάνοντας με τη βοήθεια του QALY ως δεδομένη την αξιολόγηση των επιπτώσεων της σωματικής βλάβης στην υγεία του ζημιωθέντος, μπορεί να επικεντρωθεί σε ζητήματα νομικής φύσεως όπως είναι η κρίση για την υπαιτιότητα κ.λπ. αφήνοντας έτσι την επίδραση της αδικοπραξίας στην υγεία και τη σωματική ακεραιότητα του ζημιωθέντος να αξιολογείται από εξειδικευμένο κλάδο έρευνας. Η χρησιμοποίηση του QALY ως αντικειμενικού κριτηρίου αφετηρίας της επιμετρήσεως μπορεί να συντελέσει στην ομοιομορφία των επιδικαστέων ποσών, στην αποτροπή των αδικοπραξιών και στη μείωση του κόστους απονομής δικαιοσύνης.

Παύλος Μασούρος

Επίκουρος Καθηγητής Εταιρικού Δικαίου Πανεπιστημίου Leiden, Δικηγόρος (Ph.D. Leiden – LL.M. Harvard)

«Εταιρικό Δίκαιο & Οικονομική Αδράνεια: Πως η θεωρία της μετοχικής ευμερίας και οι βραχυπρόθεσμοι επενδυτικοί ορίζοντες συμβάλλουν στην παρακμή των Δυτικών Οικονομιών»

Η ύφεση ή στασιμοανάπτυξη που ταλανίζει τις οικονομίες της Δύσης μετά το 2008 έχει βαθύτερα αίτια που αφορούν τους θεσμούς, επί των οποίων στηρίχθηκε ο καπιταλισμός τις τελευταίες τέσσερις δεκαετίες. Για την ακρίβεια του λόγου τα στατιστικά δεδομένα σχετικά με τους ρυθμούς αύξησης του ΑΕΠ δείχνουν, ότι ήδη από την κατάρρευση του συστήματος συναλλαγματικών ισοτιμιών Bretton Woods στις αρχές της δεκαετίας του 1970 οι Δυτικές Οικονομίες βρίσκονται σε φάση στασιμοανάπτυξης ή οικονομικής αδράνειας. Η παρούσα εισήγηση σκοπό έχει να αναζητήσει μέρος των αιτιών για την οικονομική αυτή αδράνεια στους κανόνες του εταιρικού δικαίου που θεσμοθετήθηκαν στις Δυτικές Οικονομίες τις τέσσερις τελευταίες δεκαετίες. Αφ' ης στιγμής στο καπιταλιστικό σύστημα η ανώνυμη εταιρία υπήρξε παραδοσιακά η "ατμομηχανή της ανάπτυξης", τότε οι χαμηλοί (ή αρνητικοί) ρυθμοί ανάπτυξης θα πρέπει με κάποιο τρόπο να σχετίζονται και με το νομικό πλαίσιο, μέσα στο οποίο η ατμομηχανή αυτή λειτουργεί.

Η υπόθεση εργασίας είναι η ακόλουθη: Η άνοδος της θεωρίας της μετοχικής ευημερίας (*shareholder value*) σε συνδυασμό με τον αυξανόμενο προσανατολισμό των μετόχων προς βραχυπρόθεσμους επενδυτικούς ορίζοντες (*shareholder short-termism*) έχουν οδηγήσει τις εισηγμένες εταιρίες σε υψηλότερους λόγους διανομής κερδών (και χαμηλότερους λόγους παρακράτησης κερδών) που με τη σειρά τους συνέβαλαν σε χαμηλότερους ρυθμούς αύξησης κεφαλαιακής συσσώρευσης στην οικονομία με τελική απόληξη την πρόκληση χαμηλότερων ρυθμών αύξησης του ΑΕΠ. Πίσω, όμως, από την επικράτηση της μετοχικής ευημερίας και τους βραχυπρόθεσμους επενδυτικούς ορίζοντες των μετόχων βρίσκεται το εταιρικό δίκαιο. Η εισήγηση κατασκευάζει ένα "νομαριθμικό" δείκτη, ο οποίος αποτυπώνει μέσα από τη χάραξη μιας γραμμής τάσης την εξέλιξη του εταιρικού δικαίου σε πέντε μεγάλες Δυτικές Οικονομίες από το 1973 έως το 2008. Η γραμμή αυτή τάσης δείχνει, ότι το εταιρικό δίκαιο θεσμοποίησε ήδη πριν από την τρέχουσα οικονομική κρίση τη θεωρία της μετοχικής ευημερίας θέτοντας έτσι εν κινήσει ένα από τα αίτια της οικονομικής αδράνειας στη Δύση. Εκτός αυτού, το εταιρικό δίκαιο υποστήριξε την τάση που δημιουργείται μετά τη δεκαετία του 1970 για βραχυπρόθεσμους επενδυτικούς ορίζοντες εκ μέρους των μετόχων διατηρώντας έτσι εν ενεργεία το δεύτερο αίτιο οικονομικής αδράνειας των Δυτικών Οικονομιών. Απώτερος σκοπός της εισήγησης είναι να δείξει, ότι όσα σε μικροοικονομικό επίπεδο μπορεί να θεωρούνται αποτελεσματικά για μια εταιρεία και τους επενδυτές της, σε μακροοικονομικό επίπεδο μπορεί να ζημιώνουν μια οικονομία.

Μαρία Μαράκη

Δικηγόρος, Υποψήφια Διδάκτωρ Law and Economics, Faculté de Droit et Sciences Criminelles, H.E.C., Université de Lausanne

«Διαφθορά και Γνωστικά Χαρακτηριστικά: Πείραμα στο Εργαστήριο»

Πειραματικές έρευνες προσπαθούν να αναλύσουν το φαινόμενο της διαφθοράς, έχοντας δημιουργήσει ένα συνεχώς αναπτυσσόμενο πεδίο σπουδών. Τα παιχνίδια δωροδοκίας προσφέρουν μία αποδοτική μέθοδο για τον έλεγχο των εγγενών, μη χρηματικών κινήτρων προς τη διεφθαρμένη συμπεριφορά. Στο παρόν πείραμα επικεντρώνομαι στο ερώτημα εάν η συμπεριφορά του πλησίον επιφέρει επιπτώσεις στην προδιάθεση του ατόμου να αναμειχθεί σε συναλλαγές δωροδοκίας. Απομονώνοντας άλλους εξωγενείς παράγοντες, το πείραμα αυτό επιχειρεί να εξετάσει την ροπή των ατόμων να μιμηθούν την κοινωνική πρακτική, κατά τη λήψη πληροφοριών σχετικά με τη συχνότητα των άνισων επιλογών από το κοινωνικό σύνολο. Σημαντικό ζήτημα αποτελεί το κατά πόσο η κοινωνική συμμόρφωση αίρει τον άδικο χαρακτήρα των διεφθαρμένων ενεργειών.